

Розділ 1. Інформація

1. Запишіть номери наведених понять у відповідній рамці:

1) 1 кіловат електроенергії;	6) компакт-диск;
2) оповідання;	7) звучання пісні;
3) книжка;	8) звукова хвиля;
4) пісня;	9) промінь;
5) нота «до»;	10) екзамен.

Матерія

Енергія

Інформація

Абстрактне
поняття

2. Визначте тип інформаційних повідомлень (запишіть їхні номери у відповідній рамці):

- 1) філософська система;
- 2) текст, записаний незрозумілою мовою;
- 3) текст, записаний українською мовою;
- 4) послідовність бітів, вибрана з пам'яті комп'ютера у випадковий спосіб;
- 5) звук дощу;
- 6) означення терміну «дані»;

Дані

Поняття,
уявлення
судження

Знання

Повідомлення,
що не є даними

3. Укажіть назви інформаційних процесів, що відбуваються в описаних ситуаціях.

- 1) Автор створює підручник, опрацьовуючи численні джерела, і надсилає рукопис у видавництво.

Процеси: _____

- 2) Видавництво редагує рукопис і створює на його основі макет книжки, який передає у типографію.

Процеси: _____

- 3) Типографія на основі макету книжки друкує видання, яке потім поширюється в мережі книжкових магазинів.

Процеси: _____

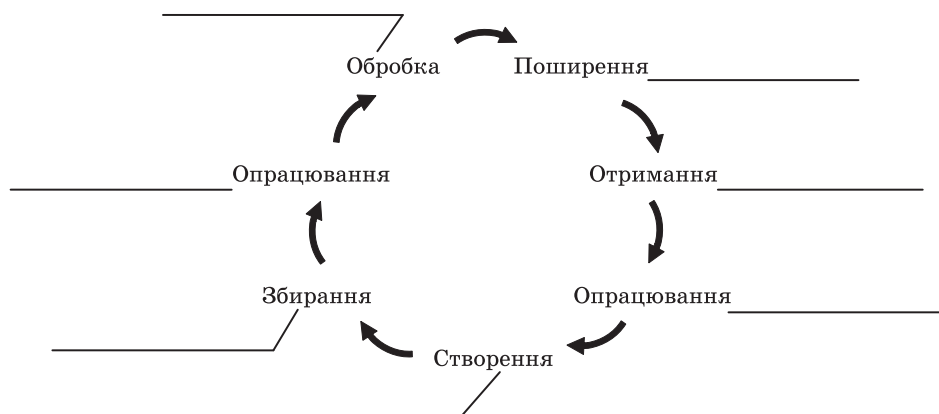
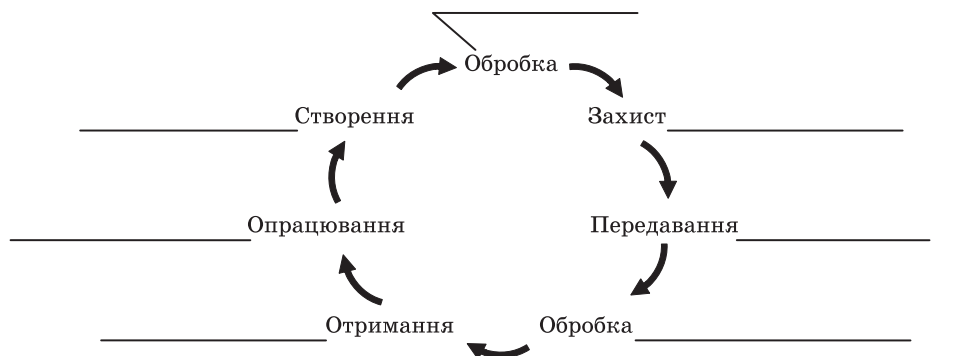
- 4) Учні працюють з підручником і в результаті опановують основи певної науки.

Процеси: _____

4. Для кожного з трьох перелічених видів людської діяльності визначте, яка послідовність інформаційних процесів цій діяльності відповідає: подана у вигляді кола зверху, у вигляді кола знизу або жодна з них. Запишіть назву діяльності всередині одного з кіл або поза колами:

- отримання грошей в банкоматі;
- ведення циклу телепередач;
- розмова по мобільному телефону.

Запишіть на виносках, як саме відбувається кожен з інформаційних процесів.

5. Під назвою кожного інформаційного процесу запишіть назви інших процесів, без яких він не може відбуватися або недоцільний.

Передавання	Обробка	Захист	Створення	Зберігання

6. Що з переліченого нижче і в який спосіб може бути носієм інформації? Розташуйте носії в порядку зростання їхньої довговічності, поставивши біля них номери. Пояснення способу зберігання інформації запишіть справа.

- світло ☐ _____
- вода ☐ _____
- пісок ☐ _____
- дерево ☐ _____
- камінь ☐ _____
- шкіра ☐ _____
- метал ☐ _____

7. Наведіть приклади руйнування даних, збережених на перелічених носіях інформації. Укажіть також методи захисту даних від руйнування.

- Магнітна стрічка.
Приклади руйнування: _____
Методи захисту: _____
- Книжка.
Приклади руйнування: _____
Методи захисту: _____
- Компакт-диск.
Приклади руйнування: _____
Методи захисту: _____
- Пам'ять мобільного телефону.
Приклади руйнування: _____
Методи захисту: _____

8. Наведіть приклади інформаційних повідомлень різних типів:

- зорові: _____
- слухові: _____
- тактильні: _____
- нюхові: _____
- смакові: _____

9. Для кожного з інформаційних повідомлень опишіть ситуації, коли воно корисне і некорисне, актуальне і неактуальне тощо.

а) Завтра контрольна з математики.

Вірогідне: _____

Невірогідне: _____

Корисне: _____

Некорисне: _____

Актуальне: _____

Неактуальне: _____

Зрозуміле: _____

Незрозуміле: _____

Повне: _____

Неповне: _____

б) Я виграв у лотерею 100 000 грн.

Вірогідне: _____

Невірогідне: _____

Корисне: _____

Некорисне: _____

Актуальне: _____

Неактуальне: _____

Зрозуміле: _____

Незрозуміле: _____

Повне: _____

Неповне: _____

в) $23 \times 9 = 223$.

Вірогідне: _____

Невірогідне: _____

Корисне: _____

Некорисне: _____

Актуальне: _____

Неактуальне: _____

Зрозуміле: _____

Незрозуміле: _____

Повне: _____

Неповне: _____

9. Припустимо, на уроці математики ви отримуєте від друга інформаційне повідомлення у вигляді підказки. Наведіть приклади такого повідомлення, що буде:

вірогідним: _____

невірогідним: _____

корисним: _____

некорисним: _____

актуальним: _____

неактуальним: _____

зрозумілим: _____

незрозумілим: _____

повним: _____

неповним: _____

10. Наведіть приклади повідомлень, які наразі були б для вас інформативними та неінформативними, і поясніть, чому.

Інформативне повідомлення: _____

Чому воно інформативне: _____

_____

Неінформативне повідомлення: _____

Чому воно неінформативне: _____

_____

12. Визначте, що в повідомленні «Глока куздра штеко будланула бокра і курдячить бокреня» є для вас зрозумілим і поясніть, чому.

Зрозуміло, що: _____

Чому це зрозуміло, якщо жодне слово невідоме? _____

_____

13. Що може означати повідомлення «18–15» і в якій ситуації. Наведіть три приклади. Які системи кодування використано?

1) *Зміст повідомлення:* _____

Система кодування: _____

2) *Зміст повідомлення:* _____

Система кодування: _____

3) *Зміст повідомлення:* _____

Система кодування: _____

14. Припустимо, що літери кодуються двозначними числами за допомогою такої кодувальної таблиці (перша цифра означає номер рядка, в якому розміщено літеру, друга — стовпця).

	0	1	2	3	4	5	6	7	8
0	А	Б	В	Г	Д	Е	Є	Ж	З
1	І	Ї	И	Й	К	Л	М	Н	О
2	П	Р	С	Т	У	Ф	Х	Ц	Ч
3	Ш	Щ	Ь	Ю	Я	Пробіл	.	,	?

Зашифруйте фразу «Я вмію працювати з інформацією».

Відповідь: _____

Розшифруйте текст «31 18 38 35 04 05 38 35 14 18 15 12 38».

Відповідь: _____

15. Шифр Цезаря реалізує таке перетворення тексту: кожна буква вхідного тексту замінюється третьою після неї буквою в алфавіті, літери якого вважаються записаними по колу.

Використовуючи цей шифр, зашифруйте слово «інформація».

Відповідь: _____

Розшифруйте закодовані слова ТСДКЖСПОЗРРВ, ОБЖЙРГ.

Відповідь: _____

16. Шифр Віженера — це шифр Цезаря із змінною величиною зсуву. Величину зсуву задають ключовим словом.

Наприклад, ключове слово «ваза» означає таку послідовність зсуву букв вхідного тексту: 3 1 9 1 3 1 9 1 і т. д.

Використовуючи як ключове слово «вагон», закодуйте слова: «алгоритм», «правила», «інформація».

Відповідь: _____

17. У шифрі перестановки кодування відбувається змінення порядку розташування букв у слові за одним і тим же правилом.

Відновіть слова і визначте правило перестановки: ЛВКО, ЕРАВШН, УМИЗАК, АШНРРІ, РКДЕТИ.

Відповідь: _____

Зашифруйте за знайденим правилом слова «інформація», «правила», «алгоритм».

Відповідь: _____

- 18.* У шифрі заміни кожна літера алфавіту замінюється певною іншою. Алфавіт містить символ пробілу, а знаки пунктуації під час шифрування не враховуються. Розшифруйте одне з означень з першого розділу підручника.

ЦКОРВДХАРЦХФУСООЖВДХЦКОРВТВЧХЇФКУРЮХАКОХФ-
ТВАНБУЖЦР

Відповідь: _____

- 2) Який обсяг інформації містить повідомлення, що зменшує невизначеність знань удвічі?

Відповідь: _____

- 3) Ви підійшли до світлофора, коли горіло жовте світло. Потому загорілося зелене. Яку кількість інформації ви наразі отримали?

Відповідь: _____

- 4) Ви підійшли до світлофора, коли горіло червоне світло. Потому загорілося жовте. Яку кількість інформації ви наразі отримали?

Відповідь: _____

- 5) У кошику лежать 8 кульок. Усі вони різних кольорів. Скільки інформації несе повідомлення про те, що з кошика дістали червону кульку?

Відповідь: _____

- 6) У кошику лежать 8 кульок. Усі кульки червоні. Скільки інформації несе повідомлення про те, що з кошика дістали червону кульку?

Відповідь: _____

- 7) Надійшла телеграма: «Зустрічайте, вагон № 7». Відомо, що потяг складається з 16 вагонів. Яку кількість інформації було отримано?

Відповідь: _____

- 8) У шкільній бібліотеці — 16 стелажів з книжками. Кожний стелаж має 8 полиць. Бібліотекар повідомив Петрика про те, що потрібна йому книжка лежить на третій згори полиці п'ятого стелажа. Яку кількість інформації бібліотекар надав Петрику?

Відповідь: _____

25. У кошику лежать 6 червоних кульок і 2 синіх. Яке повідомлення містить більше інформації? (Свою відповідь аргументуйте.)

а) З кошика дістали червону кульку.

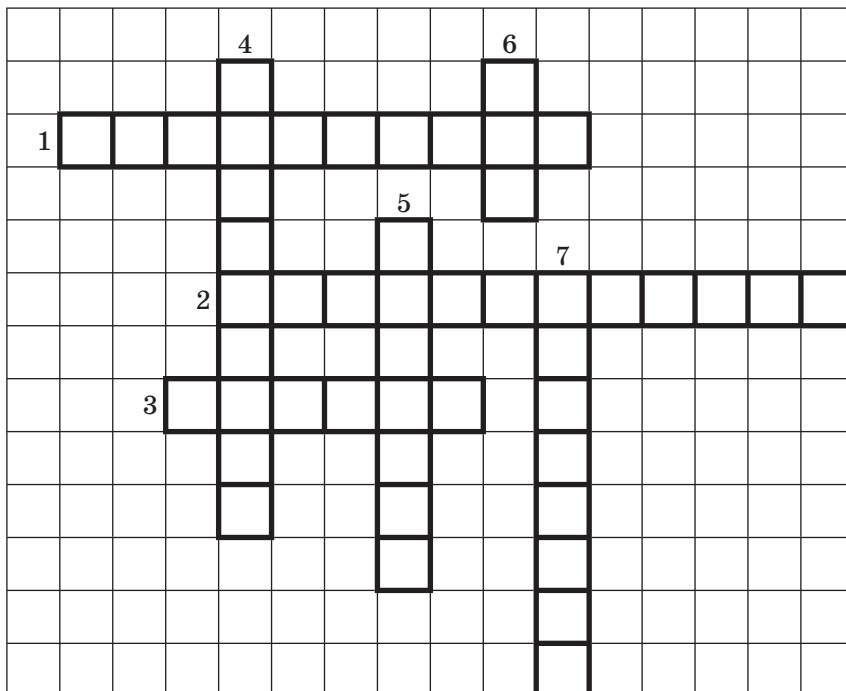
б) З кошика дістали синю кульку.

Відповідь: _____

_____
_____

Кросворд

По горизонталі:

1. Одне з фундаментальних понять світобудови.
2. Відповідність інформації реальному стану речей.
3. Систематизовані поняття, уявлення, судження.

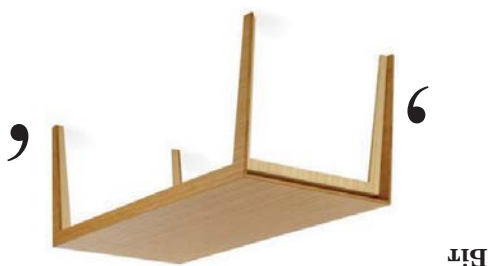
По вертикалі:

4. Подання повідомлень у певній формі за допомогою системи символів.
5. Достатність інформації для досягнення певної мети.
6. Один розряд двійкового коду.
7. Метод кодування для комп'ютерних систем.

Ребуси

1.

б

Віт

2. ,

““

шум

3.

Внямлєн

повідомлення

4.

ал **і**

афіваці

5.

 по

апоноці

6.

К
ЛИШ

налітшиковість